

Мирјана Станишић

Биљана Калезић

Народна библиотека Србије, Београд

РУКОПИСНА ЗАОСТАВШТИНА ДЕСАНКЕ МАКСИМОВИЋ

необјављени преводи

Сажетак

У овом раду биће речи о приређивању грађе из легата Десанке Максимовић која припада обимном преводачком опусу песникиње. Биће објашњена методологија рада примењена на приређивању пронађених превода – стручна класификација, идентификација, повезивање одговарајућег списка са објављеним преводом, као и начини презентације и претраживања грађе.

Представићемо необјављене преводе песама које су и за стручњаке који су се већ бавили њеним преводачким радом били непознаница. Анализираћемо и делове преписке између Десанке Максимовић и аутора чије је песме преводила, њихове преводачке дилеме, питања, занимљиве консултације, као и сликовит начин приказивања поступка превођења.

Нова грађа ће допунити досадашња сазнања о преводачком раду Десанке Максимовић и проширити већ постојећа сведочења о посредној инспирацији, прожимању песничких природа и блискости Десанке Максимовић са песницима чију је поезију преводила.

Кључне речи: заоставштина, Десанка Максимовић, преводи поезије, дигитализација, чување и заштита рукописног наслеђа

УВОД

Десанка Максимовић је најпознатија и најнаграђиванија српска песникиња. Рођена је пред крај 19. века у Рабровици крај Ваљева, доживела је дубоку старост и стварала пуних 75 година. Одмах након њене смрти, 1993. године, на предлог Народне библиотеке Србије, Влада Савезне Републике Југославије оснива Задужбину „Десанка Максимовић“.

Двадесет година касније, када је ова институција доказала да већ две деценије успешно чува успомену на песникињу, њени наследници Задужбини поклањају личну библиотеку и рукописну заоставштину Десанке Максимовић. Лична библиотека је предата Одељењу посебних фондова Народне библиотеке Србије као библиотека целина. Када је стручно обрађена и пописана, објављен је каталог.¹

Рукописна заоставштину песникиње садржи: рукописе и машинописе песама за децу и одрасле, поједине у више верзија; прозне текстове, белешке, концепте, аутографе; преводе песама које је објављивала најчешће у периодици, али и бројне необјављене; писма песника чије је стихове преводила, вредну преписку коју је примала од колега, непознатих љубитеља њене поезије, као и од деце из свих крајева бивше Југославије и дијаспоре; позивнице за културне манифестације, свечаности и пријеме у амбасаде разних држава, честитке и телеграме од колега и званичника поводом рођендана, новогодишњих празника и бројних признања које је добила за живота; лична документа.

Посебно су интересантна и веома значајна писма Десанке Максимовић која је током три деценије слала колегиницама и пријатељицама у Русији – Иди Радвољиној и Олги Кутасовој. После Десанкине смрти, ове две културне посленице поклониле су породици оригинале Десанкиних писама са свешћу да представљају непроцењиво сведочанство о њеном животу и раду, док су приређивачима превода управо ова писма била драгоцен извор информација.

Заоставштину је први пут приказана јавности 2013. године у Народној библиотеци Србије на изложби *Оставићу вам једино речи...* Након тога је гостовала у више националних библиотека у региону. Ауторке изложбе су: Мирјана Станишић, Биљана Калезић и Бранкица Ресан.

ДИГИТАЛИЗАЦИЈА РУКОПИСНЕ ЗАОСТАВШТИНЕ

Године 2013, проф. др Станиша Тутњевић, тадашњи управитељ Задужбине, вођен жељом да се рукописна грађа трајно сачува, заштити те на најбољи

1 Велибор Прелић и Мирјана Станишић, Каталог личне библиотеке Десанке Максимовић (Београд: Задужбина „Десанка Максимовић“, Народна библиотека Србије, 2016).

начин класификује и презентује јавности и истраживачима дела Десанке Максимовић, доноси одлуку да се заоставштина дигитализује. Са информатичким стручњацима, Мирољубом Стојановићем и Предрагом Савићем, осмишљен је јединствен начин презентовања заоставштине неког српског писца – дигитализована грађа се инкорпорира у PDF документа критичког издања *Целокупних дела Десанке Максимовић* из 2012. године.²

Приређивање дигитализоване грађе се одвијало у неколико фаза. У првој фази рада, која је обухватала прегледање и стручну класификацију грађе, из легата је селектован ауторски опус Десанке Максимовић и њени преводи. Друга фаза подразумевала је идентификацију песама и прозних дела. У трећој се приступило повезивању пронађених рукописа/машинописа са страницом на којој се налази песма у одговарајућем тому и припадајућом напоменом на крају сваке збирке у оквиру тома. Приређивачи су у овој фази наишли на неочекиване тешкоће. Нечитке концепте песама, почетне верзије рукописа чији се наслови разликују од коначних, штампаних верзија, коначно, требало је повезати са одговарајућим текстом песме из огромног књижевног опуса Десанке Максимовић. На пример, за песму на страни 506. тома 3 пронађени су 1 рукопис и 13 верзија машинописа. Ових 14 верзија носе четири различита наслова: *Стара познаница*, *Прва сећања*, *Тетовирани длан*, *Ускрснуће*. Још у библиографском попису заоставштине проф. др Александре Вранеш указано је да има више машинописа са истим насловом: „Многи исписи сачувани су у више примерака, са мањим или већим исправкама (нпр. библ. јед. 147, 411, 960, 2555, 2556, 2557, 2560, 2561, 2562 или 127, 292, 2572, 2573, 2574) захваљујући чему ће једног дана текстолозима бити омогућено да анализирају песнички поступак најпознатије српске књижевнице“.³

Након свега, уследила је дигитализација свих постојећих верзија рукописа/машинописа. Са великом пажњом се приступило поређењу верзија машинописа, при чему су одбачени бројни дупликати куцани под индигом, на којима није било никаквих интервенција руком песникиње. Потом је уследило пажљиво, за потребе дигиталног издања стандардизовано, именовање сваког фајла који садржи број тома, број стране у одговарајућем тому, број листа уколико рукопис/машинопис има више листова и, најзад, број и ознака за верзију песме, уколико их има више. Сортирана и обрађена грађа уложена је у фолије са ознаком стране и у засебне регистраторе са ознаком тома и тако се чува у просторијама Задужбине.

Приређивачи појединих томова *Целокупних дела* су током рада на припреми рукописне заоставштине наишли на непознату и до сада необјављену грађу.

2 Десанка Максимовић, *Целокупна дела 1–10*, Београд: Задужбина „Десанка Максимовић“, Службени Гласник, Завод за уџбенике, 2012.

3 Александра Вранеш, *Рукописна заоставштина Десанке Максимовић: попис и опис* (Београд: Задужбина Десанке Максимовић, Народна библиотека Србије, Филолошки факултет, Центар за Источну Азију, 2001), 11.

Ови рукописи су приређени као *Додатак* одговарајућим томовима, те је на тај начин извршена и допуна штампаног издања, а грађа је по први пут постала доступна јавности и истраживачима дела Десанке Максимовић. Додаци томова у свему прате структуру *Целокупних дела*.

Информатички део посла је, поред линковања наслова текста, припајања скенираних рукописа/машинописа припадајућој напомени, обухватио и бројна унутрашња линковања чиме је омогућена напредна претрага кроз појединачне томове *Целокупних дела*, као и кроз свих десет томова истовремено.

Креиране су две верзије овог дигиталног издања. Једна верзија је подразумевала поставку комплетне структуре документа за онлајн презентовање и претрагу у оквиру сајта Задужбине „Десанка Максимовић“⁴. У ову сврху коришћена је технологија напредне претраге у PDF документима у комбинацији са HTML и javascript програмирањем за презентовање одабране грађе. Ова верзија се налази на веб-локацији у оквиру дигиталног издања *Целокупних дела*⁵.

Друга верзија је прилагођена објављивању на DVD-у. До сада су објављена прва четири тома у суиздаваштву Народне библиотеке Србије и Задужбине „Десанка Максимовић“. Прва три DVD-а је приредила Мирјана Станишић, а четврти Ана Ћосић Вукић. У припреми су и остали томови: том 5 приређује Нада Мирков Богдановић, том 6, 7 и 9 Мирјана Станишић, том 8 Биљана Калезић.

ПРЕВОДИЛАЧКИ ОПУС ДЕСАНКЕ МАКСИМОВИЋ

Веома обиман преводилачки опус Десанке Максимовић, немерљиве културно-историјске вредности, обухвата око 45.000 преведених стихова. У једном приказу, проф. др Миодраг Сибиновић је тај број појаснио на следећи начин: „У књизи поезије од 150 страница, обично буде до 2.000 стихова. Дакле, до сада објављен Десанкин преводилачки рад стаје оријентационо у 23 књиге!“⁶ На основу сазнања до којих су приређивачи тома 8 и 9 дошли током истраживања заоставштине, број необјављених превода указује да ће додатак овим томовима садржати преко 1.000 дигитализованих докумената.

У заоставштини су пронађена бројна писма, интервјуи, говори Десанке Максимовић који откривају колико је волела да преводи. Тако сазнајемо да је за превођење бирала поезију према „сродности са собом“, да је превођење „обузима као игра шаха“, да је за њу то „спорт вишег стила“ где човек себе несе-

4 www.zdm.nb.rs

5 <http://zdm.nb.rs/pages/celokupnadela-online.htm>

6 Миодраг Сибиновић, „О преводима Десанке Максимовић“ у: *Задужбина „Десанка Максимовић“: 1993–2013*, приредила Мирјана Станишић (Београд: Задужбина „Десанка Максимовић“, Народна библиотека Србије, 2016), 161.

бично поклања другоме. У једном говору на руском језику, Десанка помиње и анегдоту о томе како је у почетку преводилачког рада направила несхватљиву грешку на коју јој је указала наша књижевница Исидора Секулић:

У почетку сам заједно са својим мужем Сергејем Сластиковым, који је био мој учитељ руског, преводила прозу. Били су то Достојевски и Чехов. Посебно ми је драг превод приповетке „Кротка“, Достојевског. Критика је била веома похвална. За тај превод везана је једна занимљива прича из које сам ја извукла важан наук. Наша позната књижевница Исидора Секулић приметила је у њему једну, за мене несхватљиву грешку – просто мрљу у преводу! Испоставило се да сам ја помешала две, за Србе, сличне речи: бомбоне и конфете. Од тада имам навику да обавезно још једном проверим све речи у речнику.⁷

У каснијем периоду, када је већ постала признати преводилац, из текста „Како су превођене песме у XIX књизи Максима Горког“ сазнајемо са каквим дилемама се сусреће преводилац те колику креативност и знање мора да поседује. Овај опширни текст се може посматрати и као приручник за теорију превођења, међутим, посебно се издваја уводни део у коме је Десанка спонтано открила како приступа превођењу:

Када ми је дато да те стихове препевам, учинило ми се да никад нећу успети... гледала сам са које стране се песми може приступити, где јој је језеро, где главни камен спотицања, представља ли мисаони или ритмички проблем, или јој је лепота у нечему неухватљивом, што је, разуме се, најгоре за преводиоца. Први камен спотицања било је за мене то што сам тих дана била сасвим другачије расположена него Горки у тој песми, никако се нисам могла одазвати дубоко и искрено на његову тугу, а без тога се никако није могло приступити преводу... душу песме никако нисам могла да ухватим...⁸

ПРЕВОДИ У ЦЕЛОКУПНИМ ДЕЛИМА

Преводи Десанке Максимовић су до објављивања критичког издања *Целокупних дела* увек остајали по страни. Издавачи и приређивачи њених сабра-них дела превођење нису посматрали као значајну врсту њеног поетског креативног рада. Уређивачки одбор *Целокупних дела*, придржавајући се „Начела за критичка издања“ Одељења литературе и језика САНУ из 1967. године⁹, а сматрајући да је за увид у укупан књижевни рад српске песникиње потребно представити и оно што је она остварила у оквиру своје преводилачке актив-

7 Из рукописне заоставштине – Говор Десанке Максимовић на руском језику, шездесетих година у СССР-у – превела Мирјана Станишић.

8 Десанка Максимовић, Како су превођене песме у XIX књизи Максима Горког, Књижевне новине, Год. 2, бр. 47 (22. новембар 1949).

9 Миодраг Сибиновић, прир. Преводи [Десанке Максимовић]: Т. 8 (Београд: Задужбина „Десанка Максимовић“, Службени гласник, Завод за уџбенике, 2012), 515.

ности, донео је одлуку да се преводи уврсте у ово издање. Проф. др Миодраг Сибиновић се прихватио овог веома захтевног посла наводећи разлоге због којих су у *Целокупна дела* уврштени само њени преводи поезије. Осим што се оно сматра изузетно креативном стваралачком активношћу, овакво опредељење је уобичајено приликом приређивања академских издања целокупних дела и у другим развијеним светским културама.¹⁰ Објављени преводи Десанке Максимовић су сабрани у два тома. У тому 8 су преводи поезије Јужних Словена, а том 9 обухвата поезију Источних и Западних Словена, као и поезију несловенских народа.

ТОМ 8

У овом тому су објављени преводи бугарске и словеначке поезије. Десанка Максимовић свој богат стваралачки рад у области превођења поезије почиње 1934. године управо преводима из бугарске поезије. Прве два превода су песме за децу бугарских песникања Доре Габе и Калине Малине.¹¹

Бројни су извори који сведоче о песникањиној љубави према бугарској поезији и народу. У интервју у Ганчу Савову који је 1972. године објављен у бугарском листу *Народна младеж*, Десанка каже: „Имам утисак да сам ову приврженост донела са собом на свет, као и према осталим Словенима. Али, ипак, стварнији одговор ће бити ако кажем да сам Бугаре заволела преко њихове поезије.“ И сама каже да бугарску поезију „познаје релативно најкомплетније.“¹²

Проф. Сибиновић у својој књизи *Између светова*¹³ наводи да се песникања у превођењу поезије руководила најпре својим песничким осећајем за уметничку вредност дела која је уносила у српску културу, али је несумњиво и постојање једног дубљег слоја личних наклоности. То се јасно запажа још 1934. и 1937. у њеним интересовањима за бугарске песникање Дору Габе и Јелисавету Багрјану и траје скоро до краја њеног песничког и преводилачког рада. И сама, у поменутом интервјуу Ганчу Савову говори о томе, по обичају скромно: „Нисам много превела, али сам са љубављу преводила, најпре моје пријатељице, ваше песникање, али не зато што су ми пријатељице већ зато што се њиховој поезији дивим...“¹⁴

10 Сибиновић, прир. Преводи, 515.

11 Миодраг Сибиновић, *Између светова: нови аспекти књижевних дела Десанке Максимовић* (Београд: Задужбина „Десанка Максимовић“, Народна библиотека Србије, 1999), 49.

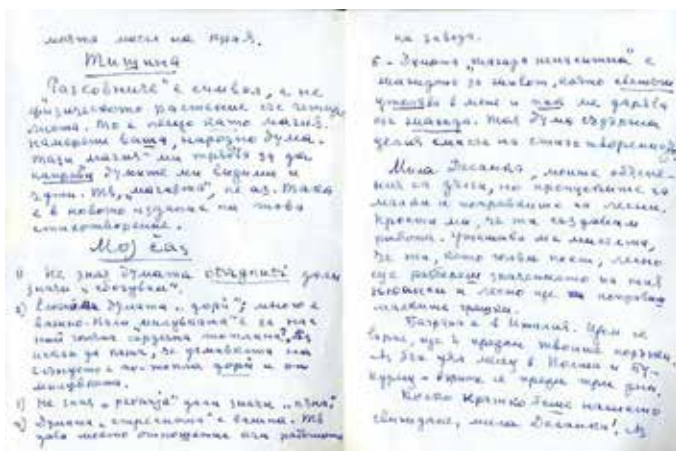
12 Рукопис одговора Десанке Максимовић за интервју Ганчу Савову – Одељење посебних фондова Народне библиотеке Србије.

13 Миодраг Сибиновић, *Између светова...*, 72.

14 Рукопис одговора Десанке Максимовић за интервју Ганчу Савову.

Проф. Сибиновић истиче да су бројне варијанте превода појединих стихова посебно честе код Јелисавете Багрјане и Доре Габе, што је, по његовим речима, знак Десанкиног стваралачког удубљивања у српску поетску рецепцију бугарске поезије. Њиховим песмама се често враћала, тражећи боља и другачија решења за превод.

У рукописној заоставштини пронађено је писмо Доре Габе у којем она Десанки шаље упутства за превод своје песме „Мој час“. У писму је објашњавала бугарским синонимима, а поред преведеног текста песме, који је њој Десанка доставила на проверу, дописани су и француски изрази.

По броју преведених књига, писаца и дела у укупном преводилачком опусу Десанке Максимовић најзаступљеније су словеначка и руска књижевност. Бројне су околности које су утицале на интензивно Десанкино интересовање за словеначку поезију. Одгајана је у славенофилском духу, имала је приватне везе са Словенијом и словеначком интелектуалном елитом, потреба да се учврсти југословенско културно језгро. Али, посебну околност да се, захваљујући географском положају и традиционалним везама, словеначка књижевност ослањала на токове западноевропске литературе, у чему је Десанка видела прилику да се преко превода са словеначког повежу и српска и југословенска књижевност и култура.

Преводи са словеначког су по неким својим карактеристикама особени у односу на оне са других језика. Та особеност се посебно огледала у избору дела и фреквентности издања појединих писаца, поготово оних који су били укључени у наставне програме, с обзиром на то да је словеначка књижевност била део књижевности народа тадашње заједничке државе. Веома су значајна њена преводилачка остварења у посебним издањима Франца Прешерна, Антона Ашкерца, Отона Жупанчича, а нарочито њен превод двотомне *Антологије словеначке поезије*, објављен 1961. године у издању Српске књижевне задруге.¹⁵ Преко њених превода су се бројне генерације југословенских ученика и студената, али и писци са целокупног српскохрватског језичког подручја, упознавали са словеначком поезијом. Резултати ове делатности донели су Десанки Максимовић велики углед и признања у словеначкој научној и културној јавности. Године 1969. она постаје дописни члан Словеначке академије знаности и уметности.

Бројни Десанкини необјављени преводи словеначких аутора су пронађени у рукописној заоставштини, а поједини ће објављивањем у Додатку тома 8 по први пут бити доступни на српском. Неки од аутора необјављених превода су: Тоне Селишкар, Лојзе Кракар, Кајетан Кович, Јанез Менарт, и др., чије су песме већ увршћене у *Целокупна дела*. Ту су и Дане Зајц, Цирил Злобец, Ада Шкерл, Саша Вегри и бројни други чији стихови у преводу Десанке Максимовић до сада нису били уопште објављивани или то није познато.

Иако постоје сведочанства о песникињином благоданом односу према македонској поезији за децу¹⁶, остаје загонетна чињеница да међу њеним објављеним преводима нема ниједног из македонске поезије. Пронађени преводи: Коста Рацин – „Чезња“, „Дани“, „Копачи“, Коле Неделковски – „Повратак“, „Стојан Јорданов“, Славко Јаневски – „Ноћна бајка“, Блаже Конески – „Пролећна песма“ биће објављени у Додатку тома 8.

15 Миодраг Сибиновић, *Између светова: нови аспекти књижевних дела Десанке Максимовић* (Београд: Задужбина „Десанка Максимовић“, Народна библиотека Србије, 1999), 66.

16 Сибиновић, *Између светова...* 73.

ТОМ 9

Том 9 садржи поезију Источних Словена (руски, украјински и белоруски песници), Западних Словена (чешки, пољски и словачки песници) и поезију несловенских народа (азербејдански, балакирски, грузијски, јакутски, јерменски, кабардински, казашки, киргијски, летонски, литвански, таџички, туркменски, норвешки, узбечки и француски песници). И овај том ће бити проширен додатком који ће садржати до сада необјављене песме: Александра Пушкина, Валерија Брјусова, Максима Горког, Беле Ахмадулине, Виктора Игоа, Жан Марка Бордјеа, Метаксе, Аветика Исакјана, Наби Бабајева, Еве Зарембине, Владислава Броњевског, Јулијана Тувима, Павла Тичине, Захара Гончарука, Ивана Франка, Максима Риљског и многих других, као неколико песама румунских и вијетнамских песника за које се до сада није ни знало да их је Десанка Максимовић превела.

Десанка Максимовић је најчешће преводила сама или уз помоћ поузданих познаваоца језика и књижевности – Марије Пјетрусинске, Дане Милошевић, Петра Митропана, Сергеја Сластикова, Јованке Хрваћанин, Љубомира Симиновића. Са Јаром Рибникар у коауторству је превела чешке и словачке песнике, са Љубишом Рајићем норвешке песнике, а са оригинала је преводила руске и украјинске. Са неких језика је преводила посредством руских подстрочника – дословних превода које су јој често достављали у писмима сами аутори песама.

Грађа која због своје природе неће бити прикључена тому 9 су делови преписке између Десанке Максимовић и аутора чије је песме преводила. Ова писма садрже преводачке дилеме, питања, интересантне консултације које на сликовит начин приказују поступак превођења, и неке занимљивости ће бити приказане у овом раду.

Из писма које је Десанка Максимовић послала Олги Кутасовој сазнајемо да је болујући преводила Марију Петрових: „Има дивних и потпуно ми јасних песама, те за њихов превод и не бринем. А има неких лепих из раног периода писаних кад је имала око 22; оне су смештене на крају књиге и међу њима има таквих да нисам добро могла појмити шта мисли, мада ми је језички било јасно. Ту сам у преводу била мало слободнија јер и она је ту била таква. (То је писано кад је и у Русији владао неки „модернизам“). Песма „Ръявол“, тј. реч Ръявол, не знам шта значи, као да је нека врста ђавола и цела песма, лепа је, али чудна. Волела бих видети слику о којој говори...“¹⁷

Још је једно занимљиво Десанкино писмо писано на руском, недовршено и, како није послато, остало је међу њеним списима:

17 Из рукописне заоставштине – Писмо Десанке Максимовић Олги Кутасовој – 14. јануар 1987. године.

„Поштовани пријатељи, примила сам ваше писмо са прелепом песмом Јанка Купале. Чини ми се као да сам је већ читала, и да ми се одувек допадала. Потрудићу се да је преведем. Уколико не успем, замолићу некога од пријатеља да ми помогне. Већ знам да у нашем језику није могуће одржати ритам оригинала, а важно је да се буде веран матерњем језику да не би било одмах очљиво да је у питању превод. Видим, Максим Горки такође није успео да у потпуности сачува мелодију оригинала...“¹⁸

Уз превод песме у *Песничким новинама* 1979. објављују и следећу белешку: „Године 1982. народи Совјетског Савеза ће празновати стогодишњицу рођења истакнутог белоруског песника, класика белоруске литературе Јанка Купале. По одлуци УНЕСКО-а овај јубилеј ће бити обележен у целом свету. За тај датум Минско издавачко предузеће ‘Мастацкаја литература’ намерава да изда књигу превода песме Јанка Купале. ‘А ко тамо иде?’ на језике народа целог света. Ту ће бити и преводи објављени још пре Револуције. Из Књижевног музеја посвећеног Јанку Купали умољена је Десанка Максимовић да ту песму покуша превести јер је нема још преведене на нашем језику. Исто тако, умољена је да песму у преводу објави прво у Југославији јер је то услов да може ући у зборник који Белоруси припремају за поменути јубилеј.¹⁹

О настанку овог превода белоруски слависта и преводилац проф. Иван Чарота у свом раду пише: „Када се родила идеја да се припреми вишејезични зборник превода песме ‘А ко тамо иде?’ која припада перу оснивача савремене белоруске књижевности Јанка Купале, која је у неку руку била ‘химна Белоруса’, установљено је да српског превода нема. Тада смо схватили да се не можемо снаћи без помоћи Десанке Максимовић. Приређивач зборника Вјачеслав Рагојша јој се обратио, вероватно преко адресе Савеза писаца Југославије. И превод је убрзо завршен, послат, а ускоро и објављен.“²⁰

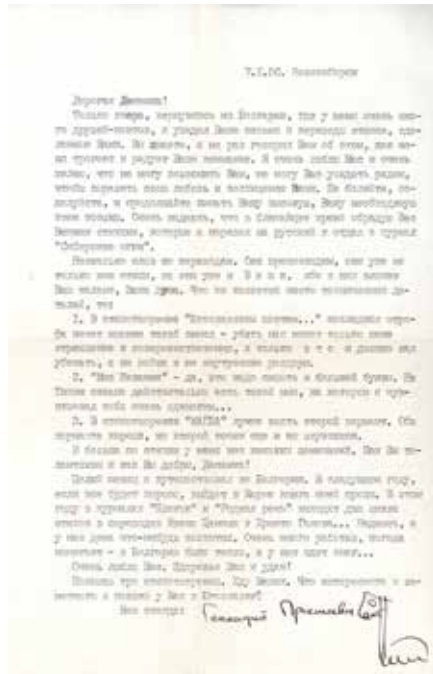
Колико је превод, када је у питању поезија, заиста ауторство и самог преводилаца, илуструје писмо Генадија Прашкевича, руског колеге, које је посвећено консултацијама о коначној верзији превода неколико његових песама. Између осталог, он Десанки Максимовић пише: „Преводи су фантастични, то сада више нису само моји стихови, већ су и Ваши јер су у њих уложени Ваш таленат и Ваша душа“.²¹

18 Из рукописне заоставштине – Писмо Десанке Максимовић на руском језику – 25. мај 1979. године, превела Мирјана Станишић.

19 Миодраг Сибиновић, прир. Преводи [Десанке Максимовић]: Т. 9 (Београд, Задужбина „Десанка Максимовић“, Службени гласник, Завод за уџбенике, 2012), 973.

20 Иван Чарота, Десанка Максимовић и Белорусија. у: Дело Десанке Максимовић у токовима српске и светске књижевности: зборник радова, приредио Слободан Ж. Марковић (Београд, Задужбина „Десанка Максимовић“, 2000), 89.

21 Из рукописне заоставштине – Писмо Генадија Прашкевича Десанки Максимовић – 7. октобар 1980. Новосибирск – превод са руског језика Мирјана Станишић.

Kao što se može zaključiti iz navedenih primera, prebogata rukopisna zaostavština Desanke Maksimoviћ krije obilje zanimljivosti i tajni. U digitalno izdanje biće uvrštени оригинални рукописи превода Десанке Максимовић, како они већ објављени тако и они који ће на овај начин први пут постати доступни јавности и истраживачима. С обзиром на то да ће имати увид и у преводе које су сачинили коаутори и сарадници на преводу, приређивачи ће селективно уврстити и оне рукописе на којима је Десанка вршила корекције или их је у коначној верзији препевала.

На овај начин ће се штампано издање употпунити у квалитативном смислу и проширити у квантитативном за цео један нови том, а новообјављена грађа ће помоћи да се открију, спознају или прошире сазнања о поетским везама и посредној инспирацији и прожимању песничких природа Десанке Максимовић са песницима чију је поезију преводила.

Summary

The manuscript collection of Desanka Maksimović

Unpublished translations

This paper will focus on the preparation and editing of Desanka Maksimović's extensive translation work existing in her Legacy. Methodology used in the process will be explained - classification, identification, linking the appropriate writing with the published translation, as well as ways of searching for items and presenting of them.

Unpublished translations of her poems in which even the experts researching her translation work had no insight will be presented. Also we will analyze parts of the correspondence between Desanka Maksimović and the authors of the poems she translated, containing dilemmas and questions that vividly show the translation process.

The new material will complement the existing knowledge about the translation work of Desanka Maksimović and expand the existing evidence on indirect inspiration, compatibility of poetic styles and closeness of Desanka Maksimovic with poets whose poetry she translated.

Keywords: legacy, Desanka Maksimović, poetry translations, digitization, preservation and protection of manuscripts